

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 669
van **IMADE ANNOURI**
datum: 16 mei 2017

aan **JOKE SCHAUVLIEGE**
VLAAMS MINISTER VAN OMGEVING, NATUUR EN LANDBOUW

Rubbergranulaat op kunstgrasvelden - Milieuschade

In totaal zijn er in Vlaanderen zo'n 300 kunstgrasvelden. 63 daarvan zijn gesubsidieerd met geld van de Vlaamse overheid. In oktober 2016 brak er commotie uit over het gebruik op die velden van rubberkorrels, afkomstig van versnipperde autobanden.

Aanleiding was een uitzending van het Nederlandse televisieprogramma Zembla over de gezondheidseffecten van rubberkorrels op kunstgrasvelden. In de uitzending werd duidelijk dat de rubberkorrels die afkomstig zijn van autobanden, zink, lood, benzeen en verschillende polycyclische aromatische koolwaterstoffen (PAK's) bevatten: stoffen waarvan bewezen is dat ze kankerverwekkend en/of milieuschadelijk zijn. Het Nederlandse Rijksinstituut Volksgezondheid en Milieu (RIVM) stelde in dezelfde uitzending geen gezondheidsrisico's te verwachten van het spelen op kunstgrasvelden met de rubberkorrels en herbevestigde dat standpunt in december 2016. In een tweede uitzending van Zembla trok professor Jacob de Boer na eigen onderzoek de conclusies van het RIVM in twijfel.

Alle 63 kunstgrasvelden die zijn aangelegd met Vlaamse subsidies hebben momenteel 'sbr gecertificeerd rubberkorrels' en voldoen aan de huidige Europese normen (REACH), stelde minister van Sport Philippe Muyters in oktober 2016. De Vlaamse Regering zou tegelijkertijd de Europese Commissie aanspreken over een eventuele aanpassing van de REACH-normen.

De Vlaamse Regering zou ook vragen aan het bedrijf Recytyre, Belgisch afvalbeheerder van autobanden, om staaltjes te nemen van rubberkorrels op de voetbalvelden van lokale sportclubs en besturen die grasvelden hebben die niet door de overheid zijn gesubsidieerd. Een onafhankelijk bureau en toxicoloog zouden die stalen onderzoeken.

De discussie over de kunstgrasvelden draait momenteel enkel om de gezondheidseffecten van de korrels op de (vooral jonge) spelers. Ik stelde hierover al meerdere vragen aan minister van Sport Philippe Muyters. Een deel van de gevaarlijke stoffen in de korrels komt echter ook in het milieu terecht. De nadelige gevolgen zijn evident: het gaat hier om zinkhoudend (1 à 2%) rubber dat is vermalen tot kleine en/of zeer kleine deeltjes die daardoor een zeer groot contactoppervlak hebben, waardoor de uitloging van zink sterk wordt bevorderd.

Gebruik als infill op sportvelden leidt tot een zinkemissie waarvan met laboratoriumproeven is aangetoond dat deze de uitloognorm voor bouwstoffen bij alle onderzochte monsters overschrijdt. De in laboratoriumproeven gemeten overschrijding

van de uitloognorm voor bouwstoffen is bovendien zeer fors: gemiddeld een factor 5 (en soms een factor 29). In de praktijk kan de mate van uitloging van zink zelfs nog groter zijn, bijvoorbeeld bij veel doorspoeling en/of hoge zuurgraad. Het gaat daarbij om uitspoeling naar zowel de bodem als naar grond- en/of oppervlaktewater.

1. Welke onderzoeken zijn er geweest naar het risico op milieu- en gezondheidsschade van het gebruik van rubbergranulaten? Plant de minister nog bijkomend onderzoek? Is zij betrokken bij het onderzoek van Recytyre? Heeft zij al meer informatie over de datum wanneer deze resultaten beschikbaar zijn?
2. Hoeveel van het rubbergranulaat en de verschillende schadelijke stoffen daarin komt jaarlijks in respectievelijk de bodem, de riolering en het oppervlaktewater terecht? Kan de minister aangeven hoeveel dat gemiddeld en maximaal is per voetbalveld of ander sportveld?
3. Worden bij alle toepassingen van rubbergranulaat op kunstgras voldoende maatregelen getroffen om te voorkomen dat de rubberkorrels en de schadelijke stoffen daarin, denk aan zink en PAK's, niet in het milieu, de riolering of het oppervlaktewater terechtkomen? Welke maatregelen?
4. Klopt het dat het rubbergranulaat van autobanden grotere risico's voor de gezondheid en het milieu met zich meebrengt dan niet-versnipperde autobanden (dit omdat het oppervlak van het materiaal wordt vergroot, waardoor de gevaarlijke stoffen in grotere hoeveelheden kunnen uitlogen en ook omdat de snippers zelf gemakkelijker in het milieu terecht kunnen komen)?
5. Is het volgens de minister noodzakelijk om de bestaande REACH-normen aan te passen? Heeft de minister overleg gehad met de Europese Commissie betreffende een eventuele aanpassing van de REACH-normen? Zo ja, wat was het resultaat van dit overleg?
6. Gebruikte autobanden worden beschouwd als afval maar nadat ze zijn versnipperd worden ze uitgestrooid over kunstgrasvelden.
Op welke basis wordt besloten dat het rubbergranulaat in tegenstelling tot de autobanden geen afval zou zijn? Zijn aan dit gebruik expliciete voorwaarden verbonden? Zo ja, welke en hoe wordt er gecontroleerd?
7. Zou volgens de minister de aanwezigheid van schadelijke stoffen zoals PAK's en zink in rubber waarop gespeeld wordt door kinderen tot een minimum moeten worden beperkt? Zouden daarbij voor rubbersnippers van autobanden die gebruikt worden op een sportveld minder strenge, dezelfde of juist strengere normen moeten gelden dan voor rubbertegels voor speeltuinen, gezien de risico's voor gezondheid en milieu?

ANTWOORD

op vraag nr. 669 van 16 mei 2017

van **IMADE ANNOURI**

1. Op basis van de huidige wetenschappelijke kennis heeft het Agentschap Zorg en Gezondheid (AZG) geen aanwijzingen dat sporten op kunstgrasvelden met rubbergranulaat noodzakelijkerwijs tot risico's leiden voor de gezondheid. Het risico wordt op dit moment ingeschat als verwaarloosbaar tot zeer klein, op voorwaarde dat de adviezen gegeven door leverancier en uitbater worden opgevolgd.

De internationale studies en de evolutie omtrent de Europese normering worden verder opgevolgd. Normaal hygiënisch gedrag zorgt er voor dat de mogelijke impact van eventueel contact met de rubberkorrels zo klein mogelijk is.

Vooraleer het gebruik van rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden als instrooi materiaal in kunstgrasvelden werd gereguleerd in het VLAREMA (Vlaams reglement betreffende het duurzaam beheer van materiaalkringlopen en afvalstoffen), werd bekeken of de bodem en het grond- en oppervlaktewater niet worden aangetast door de uitloging van milieugevaarlijke stoffen. Uit Nederlandse studies (Intron 2007, 2008 en 2009) bleek dat alleen de uitloging van zink mogelijk problematisch is bij het gebruik van rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden. Om nadelige effecten op het milieu uit te sluiten legt het VLAREMA voorwaarden op die gelden voor het gebruik van rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden als instrooi materiaal in kunstgrasvelden.

In 2013 gaf de OVAM aan Vito de opdracht om bijkomend onderzoek te doen naar de uitloging van kunstgrasvelden ingestrooid met rubbergranulaat. Vito onderzocht het uitlooggedrag van twee representatieve Vlaamse kunstgrasvelden (met onderlagen van kalksteenslag respectievelijk zand/lava) aan de hand van schudproeven die werden uitgevoerd op het rubbergranulaat zelf en via kolomtesten waarbij de opbouw van het kunstgrasveld werd nagebootst in de kolom. Van beide kunstgrassystemen werd ook een verouderde variant bemonsterd op de proefvelden van de UGent. Wanneer kolomtesten werden uitgevoerd waarbij het volledige systeem van het kunstgrasveld werd nagebootst (kunstgras, strooilaag, onderlaag) werden zowel voor de verse als de verouderde stalen geen overschrijdingen van de VLAREMA-normen voor bouwstoffen gedetecteerd. De gemeten uitloging bevond zich steeds ver onder de grenswaarde. Wat de zinkuitloging betreft, bleek bovendien dat de uitloging van de kunstgrasmat zelf meer dan 5 keer hoger was dan de zinkuitloging van het rubbergranulaat.

Uit het onderzoek van Vito blijkt dus dat er met betrekking tot zink en andere metalen geen schadelijke milieueffecten te verwachten zijn als gevolg van het instrooien van rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden in kunstgrasvelden. De onderlaag onder het kunstgrasveld zorgt voor adsorptie van het uitgeloopte zink en beschermt op die manier de onderliggende bodem. Deze conclusies in acht nemende werd beslist om geen verder milieuonderzoek te voeren.

Er werd afgesproken dat Recytyre aan alle eigenaars of beheerders van kunstgrasvelden die dit wensen, een bemonstering en analyse aanbiedt van het ingestrooide granulaat. De financiering hiervan gebeurt integraal door Recytyre. De OVAM ontvangt regelmatig een update over dit onderzoek. De onderzoeken verlopen gelijkaardig als deze uitgevoerd in opdracht van Recybem, het Nederlandse beheersorganisme voor afvalbanden. De aanvragen gebeuren via een module die beschikbaar is op de website van Recytyre. De onderzoeksmethodologie werd voorgelegd en goedgekeurd door prof. dr. Jan Tytgat (KULeuven). SGS-Nederland voert de bemonsteringen en analyses uit. Tot op heden ontving Recytyre 58

aanvragen voor een totaal van 97 velden. De bemonsteringen zijn lopende. De eerste analyseresultaten worden binnen enkele weken verwacht.

2. Volgens de indicatieve berekeningen in het rapport van Intron verdwijnt er door uitloop 250 kg granulaat per veld per jaar. Aangezien het granulaat op diverse plaatsen terecht kan komen (douches, vuilbak, naast het veld...) is het zeer moeilijk om in te schatten wat de concrete emissies zijn naar de bodem, de riolering en het oppervlaktewater.
Er bestaan ondertussen ook maatregelen om de verspreiding van zgn. infill buiten kunstgrasvelden tegen te gaan. Een evaluatie van dergelijke maatregelen vond heel recent in Nederland plaats via een eerste indicatieve studie. Hieruit bleek dat er in de praktijk bij de onderzochte velden nog steeds veel uitloop van granulaat op trad, en dat blijkbaar veruit de grootste hoeveelheid ervan in de grasberm terecht komt (m.n. ongeveer 250 kg per SBR-veld).
Door mijn administratie zal nagegaan worden of uit deze eerste indicatieve vaststellingen in Nederland ook reeds lessen getrokken kunnen worden voor de reglementering en de beheerpraktijk in Vlaanderen.
3. Om nadelige effecten op het milieu uit te sluiten legt het VLAREMA voorwaarden op die gelden voor het gebruik van rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden als instrooi materiaal in kunstgrasvelden.
4. De grootte van het contactoppervlak zal inderdaad een rol spelen in het mogelijke risico voor gezondheid en milieu. Dat betekent uiteraard ook dat fijn stof (rubber met nog kleinere afmetingen dan het rubbergranulaat) ontstaan uit de slijtage van de banden nog een grotere impact zal hebben.
5. Inzake REACH werd een Samenwerkingsakkoord afgesloten waarin de regels werden bepaald met het oog op de vorming van het Belgische standpunt en de vertegenwoordiging van ons land op het Europese niveau. Binnen de structuren die zijn voorzien in dit REACH-akkoord, werd deze problematiek uiteraard wel aangekaart door de Vlaamse overheden.
De Europese Commissie is bereid om na te gaan in welke zin de grenswaarden in dit verband moeten worden aangepast. Hierbij wenst zij niet vooruit te lopen op de uitkomst van de daartoe te volgen procedure. Eind juni wordt er een vervolg verwacht van de besprekingen hieromtrent op de vergadering van de 'Competent Authorities for REACH and CLP' (afgekort: CARACAL).
6. Het rubbergranulaat van gerecycleerde afvalbanden dat wordt ingestrooid in kunstgrasvelden, wordt niet meer als afval beschouwd zodra voldaan wordt aan de gebruiksvoorwaarden die zijn opgenomen in onderafdeling 5.3.6 van het VLAREMA. De gemeenten en de afdeling Handhaving van het departement Omgeving beschikken over de handhavingsbevoegdheden ten aanzien van deze voorwaarden.
7. De aanwezigheid van schadelijke stoffen in rubbertegels is specifiek gereguleerd in Bijlage XVII van de Europese REACH-Verordening. Het gaat hierbij om producten waarbij rechtstreeks contact met de huid of oraal contact mogelijk is. Om die reden werden strengere grenswaarden voor de betrokken schadelijke stoffen bepaald, dan het geval is voor mengsels. Deze grenswaarden moeten garanderen dat de eventuele gezondheidsrisico's vrijwel onbestaande zijn bij normaal gebruik. Bij het op de markt brengen van deze producten moeten de Europese normen worden gerespecteerd. De federale overheid ziet in ons land toe op de naleving van deze reglementering.
In welke mate de grenswaarde moet verstrengd worden, is een debat dat in eerste instantie op het Europese niveau moet gevoerd worden. Ons land is betrokken bij dit proces, en de diverse overheden worden voor wat de Belgische inbreng betreft, ingeschakeld via de structuren voorzien in het REACH-Samenwerkingsakkoord.